

'Operna publika još uvi- trebat će vremena da

Razgovarala TAMARA BORIĆ Fotografije MILAN SABIC/PIXSELL

Premijerom opere "Simon Boccanegra" Giuseppea Verdija u režiji Krešimira Dolenčića otvorit će se 14. srpnja ovogodišnje 68. Splitsko ljeto. Kako kaže Dolenčić, "Simon Boccanegra" je vrlo neobična opera: „Priča je izuzetno kompleksna, između prologa i prvog čina na predstavi prođe pola minute, a u libretu dvadeset pet godina. Simon Boccanegra je razapet između svoje teške prošlosti bivšeg gusara, tragične, neostvarene ljubavi, izgubljenog, pa pronađenog djeteta i njegove plemenite vizije mira, ujedinjenja i sloge, gdje Verdi naravno 14. stoljeće čini metaforom 19. stoljeća i risorgimenta, čiji je vatreni pristaša. Unutar tog obilja priče Verdi prekrasno plete svoje glazbeno tkanje. Od rastrganosti između ljubavi i dužnosti, melodramskog prepoznavanja davno razdvojenih oca i kćeri, do izdaja, umorstva, sukoba između patricija i pučana, političkih intriga, razdora i urota. A sve to je zapravo na neki čudan način tek sporedno zbivanje jer Verdi u gotovo svakoj sceni ima motiv mora. Beskrajno more za kojim čezne duša Simona Boccanegre.“

U ovoj splitskoj inscenaciji glavnu ulogu, Simona Boccanegru, pjevat će Elia Fabbian, Amelia Grimaldi bit će Daniela Schillaci i Antonija Teskera u alternaciji, a ulogu Jacopa Fiesca pjeva Ivica Čikeš. Operom dirigira Ivo Lipanović, šef-dirigent Hrvatskog narodnog kazališta u Splitu.

Lipanović je rođen u Dubrovniku, a podrijetlom je iz Lumbarde na otoku Korčuli. Studirao je dirigiranje na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji, a 1986. pobijedio je na natjecanju mladih dirigenata u Zagrebu, nakon čega je angažiran kao zborovoda u HNK Split. Debitirao je kao operni dirigent izvedbom Verdijeve "La Traviate" 1987. Nedugo nakon toga uslijedio je njegov prvi "Rigoletto" 1989., pa prva operna premijera "Ero s onoga svijeta" Jakova

'HNK SPLIT je radost nakon premijera, koncerata, druženja, ali i ljutnja i tuga radi nerazumijevanja, taština i nepravdi od nerealiziranih 'veličina', pogotovo kada sam bio ravnatelj'

Gotovca: iste godine, baš kad je imao svoj debi i na Splitskom ljetu dirigirajući Orffovu kantatu "Carmina burana".

U razdoblju od 1992. do 1998. Lipanović je bio ravnatelj splitske opere i ujedno umjetnički ravnatelj glazbenog programa Splitskog ljeta. Za to vrijeme ravnao je nizom koncerata i baleta, oratorija i opera. Nastupao je u svim nacionalnim hrvatskih kazališnim kućama, a dirigirao je Simfonijskim orkestrom HRT-a, Zagrebačkom filharmonijom, Dubrovačkim simfonijskim orkestrom i Varaždinskim komornim orkestrom te Makedonskom filharmonijom, orkestrima Nordwestdeutsche Philharmonie, MDR Sinfonie Orchester Leipzig i dr. Dirigirao je brojnim baletima i oratorijima.

Zapažena inozemna karijera Ive Lipanovića otpočela je 1995. dok je još bio stalno angažiran u Splitu. Prvo je u Seulu ravnao produkcijom Verdijeve opere "Don Carlo", a zatim je u Ankari bio generalni umjetnički ravnatelj Državne opere od 2001. do 2003. te umjetnički direktor festivala u Aspendosu. U Turskoj je postavio niz produkcija, a u talijanskom gradiću Spoleto

dugo je bio docent za mlade pjevače i orkestralne glazbenike, gdje je dirigirao i nizom opernih djela. Dirigirao je premijere na Sardiniji, na Siciliji, u Cataniji. U Teatru Filarmonico u Veroni postavio je i premijeru Verdijeve opere "La Traviata" 2005., nakon što je godinu dana ranije s ansamblom Arena di Verona izveo Puccinijevu operu "Madama Butterfly" u Bresciji.

Lipanović je radio i u Njemačkoj, 2000. debitirao je u Francuskoj i Švicarskoj. U listopadu 2002. premijerno je izveo Bizetovu "Carmen" s National Arts Center Orchestra u kanadskoj Ottawi. U siječnju 2013. uspješno je postavio operu "Evgenij Onjegin" Čajkovskog u Narodnom pozorištu u Sarajevu, a u svibnju 2016. Verdijeve "Aidu" u Makedonskoj operi u Skopju.

Od 2014. do 2018. drugi put je bio ravnatelj Opere HNK Split, a v. d. ravnatelja Opere od listopada 2018. do listopada 2019.

NACIONAL: Splitsko ljeto otvara se premijerom izvedbom opere "Simon Boccanegra" Giuseppea Verdija, kojom vi dirigirate. Kakvo je vaše iskustvo s ovom operom, na što ćete staviti fokus?

"Simona Boccanegru", inače meni jednu od najdražih, ako ne i najdražu Verdijeve opere, prvi put sam dirigirao u Pisi 2015. Zaljubio sam se u tu operu odmah na prvo čitanje, a razloga je mnogo: fantastično isprofilirani likovi, napeta dramska radnja, bogate zbornice scene, ali iznad svega izvanredna orkestracija s mirisom i okusom mora koji se osjeća, ne samo dok se pjeva o njemu, a pjeva se vrlo često, već od prvih taktova uvoda do samog kraja opere.

NACIONAL: Verdi je skladatelj s kojim se družite od početka karijere, zapravo je i vaša prva dirigentska izvedba opere bila upravo Verdijeve "La Traviata" 1987. pa nakon toga i "Rigoletto". Zašto toliko volite Verdija?

Teško je to opisati. Još uvijek dirigiram "Traviatu" iz iste partiture kojom sam i počeo 1987. i u njoj nisam promijenio niti jednu studijsku

IVO LIPANOVIĆ, ŠEF-DIRIGENT HNK U SPLITU, dirigirat će operu 'Simon Boccanegra' Giuseppea Verdija čijom će se premijerom 14. srpnja otvoriti ovogodišnje Splitsko ljeto. Lipanović je karijeru započeo baš uz Verdija, kaže da razumije i osjeća Verdijeve misao, frazu, pauzu

NACIONAL | 12-7-2022

| KULTURA | 59

'Jek se boji doći u teatar, se sve vrati u normalu'

Ivo Lipanović

interview

oznaku. Tako je i s drugim Verdijevim partitura iz kojih dirigiram. Ne bih želio biti pretenzivan, ali jednostavno razumijem i osjećam tu Verdijevu misao, frazu, pauzu - dramske pauze su kod Verdija esencija njegove dramaturgije - kao svoju, kao nešto što bih i ja napisao i nikako drugačije. Tu je i jedan kuriozum o kojem ne pričam često, ali rođendani su nam istog dana, 10. listopada, pa čisto metafizički možda ima nešto i u tome.

NACIONAL: Što je u njegovim operama toliko privlačno?

Osim prekrasnih i vrlo poznatih melodija kojima se gledatelji poistovjećuju, to su prije svega napeta dramska radnja, izvanredno profilirane i karakterizirane pjevačke uloge,

'SPLITSKO LJETO je naš najstariji operni festival. Ima bogomdanu pozornicu carskog Peristila na kojoj se odvijaju veličanstvene operne produkcije i koja ima savršenu akustiku'

prekrasni zborovi i skupne scene, momenti u kojima grandioznost Verdijeve glazbe razgaljuje srca posjetitelja svih uzrasta.

NACIONAL: Jako puno Verdijevih opera ste dirigirali, a za prošlogodišnje najbolje dirigentsko ostvarenje za "Lombardijce" na Splitskom ljetu dobili ste Nagradu hrvatskog glumišta. Što jednom dirigentu s toliko iskustva, gotovo 40 godina, znači takva nagrada?

Znači mi prije svega priznanje struke, priznanje i prepoznavanje moga rada od kolega glazbenika koji sjede u komisijama i koji donose odluku na temelju nijansi između svih nominiranih za jednu takvu prestižnu nagradu.

NACIONAL: Zašto je opera i dalje popularna? Iako su joj neki predviđali propast, opstala je i - uz

■ JURE BUČEVIĆ, RAVNATELJ OPERE HNK SPLIT, IVO LIPANOVIĆ I REDATELJ KREŠO DOLENCIĆ PREDSTAVLJAJU 'SIMONA'

modernije inscenacije - i dalje je ostala popularna glazbena forma.

Uz današnji tehnološki napredak implementiran u moderno insceniranje opernih djela, angažiranjem vrhunskih pjevača koji, osim što odlično izgledaju ujedno su i izvanredni glumci, današnjih orkestara koji su napravili značajan iskorak u svojem umjetničkom i tehnološkom razvoju te općenito približavanjem opere mlađoj publici, jasno je da opera kao "gesamtkunstwerk" - sveobuhvatno umjetničko djelo, kako bi to Richard Wagner rekao - ostaje i dalje živa i popularna glazbena forma.

NACIONAL: Zašto vi volite operu? Jesu li te silne emocije kojima pršti svaka opera - ljubav, mržnja, strast, ljubomora - razlog zbog kojih je svaka izvedba interesantna i drugačija?

Recimo da ste nabrojali valjane razloge, ali tu su još i sveobuhvatnost umjetničkog izričaja u kojem osim glazbene sudjeluju i ostale umjetnosti: likovna, arhitektonska, plesna. Svaka izvedba je živi organizam u kojem se mogu dogoditi i neželjene i nepredviđene situacije, ali tu je dirigent da sve to "skupi" i usmjeri izvedbu u onom pravcu kako je to skladatelj zamislio. Ali da ne bi bilo da ja samo volim operu, ja volim i simfonijsku glazbu i zato se ne volim nazivati samo opernim dirigentom. Glazba je jedna i jedinstvena i dirigent bi morao znati i moći dirigitirati sve što je u toj vrsti umjetnosti stvoreno.

NACIONAL: Splitsko ljeto ove godine održava se 68. put, zašto volite taj festival, zašto je važan?

Splitsko ljeto je naš najstariji operni festival i na njemu su nastupali i nastupaju i dalje vrhunski hrvatski i svjetski umjetnici. Imamo bogomdanu pozornicu carskog Peristila na kojoj se odvijaju veličanstvene operne produkcije i koja ima savršenu akustiku. To je ujedno i najekskluzivnija operna pozornica na svijetu jer vrlo mali broj gledatelja može prisustvovati takvim opernim svečanostima, 400-tinjak u usporedbi s, primjerice 8500 u Aix-en-Provenceu ili 20.000 u Veroni.

NACIONAL: Iz Lumbarde ste s otoka Korčule, živite u Zagrebu, stalno ste zaposleni u Splitu, cijeli život ste uz more, Dalmaciju, sigurno je mediteranski ugodaj nešto s čime živite, što osjećate. Zašto volite Split, HNK u Splitu?

HNK Split je više od polovice moga dosadašnjega života. HNK Split je moj početak, moje umjetničko rodište, a nadam se da ću s njim i u mirovinu. HNK Split su nebrojeni moji prijatelji, neki su postali i više od toga. HNK Split je neizmjeran radost prije svega nakon uspješnih premijera, koncerata, druženja u kazališnom buffetu "Talog", ali i ljutnja i tuga radi nerazumijevanja, radi ljudskih taština i nepravdi prije svega od nerealiziranih "veličina" u i još više oko teatra, pogotovo u dva perioda kada sam bio ravnateljem Opere HNK.

Međutim, kako ste i sami rekli, to je taj mediteranski osjećaj i život u temperamentnoj sredini, pogotovo kad su u pitanju umjetnici. Ne kaže se u Splitu zaludu: život je teatar.

NACIONAL: Kako ste odlučili posvetiti se dirigranju? Kako jedan mladi čovjek odluči baviti se dirigranjem, što je prevagnulo?

Poriv za bavljenje glazbom je kao u većine glazbenika samo okruženje u kojem sam se

rođenjem našao. Od malena sam počeo svirati u limenoj glazbi iz Lumbarde te pohađati satove klavira u samostanu časnih sestara dominikanki u Korčuli, a razvijajući se također sam znao svirati orgulje za vrijeme misnih slavlja u našoj crkvi Sv. Roka, pa vodio klapu Koludrt, da bih završivši gimnaziju u Korčuli upisao studij elektrotehnike. Došavši u Zagreb odmah sam se priključio Akademskom zboru "I. G. Kovačić" koji je vodio Vladimir Kranjčević i pjevao bas-bariton, sve do koncerta na kojemu smo izvodili Brucknerov "Te Deum" s maestrom Lovrom pl. Matačićem. Tijekom koncerta osjetio sam dotad neizreciv osjećaj koji me preplavio gledajući maestra dok dirigira, a onda na sljedećem koncertu, ponovno s maestrom, ali ovaj put dok smo izvodili djelo, s kojim sam se kasnije u karijeri najviše identificirao, Verdijev "Requiem", točno sam osjetio poziv i donio odluku da ću se baviti glazbom i to dirigranjem.

NACIONAL: Bili ste u nekoliko navrata ravnatelj Opere HNK u Splitu, kakvom vidite situaciju trenutačno kad je u pitanju ansambl, repertoar, publika?

Ja volim reći da sam direktor za teška vremena. Prvi put je to bilo u Domovinskom ratu, a drugi put 2014.-2019. i nikad nije bilo dovoljno sredstava za onoliko repertoara koji sam htio realizirati. Posljednje tri godine su bile pogotovo izazovne radi pandemije, ali i tu nam je kontinuitet Splitskog ljeta pomogao da naši ansambli, zbor i orkestar nastave svoj izvanredan umjetnički razvoj i da ostvarimo produkcije koje smo planirali - "Lombardijci", "Cavalleria Rusticana" - a popuštanjem mjera i u prošloj sezoni smo izveli sjajne operne predstave, prije svih Verdijev "Krabuljni ples".

Publika je nakon pandemije pohrlila u kazalište, ali u nedovoljnom broju, vjerojatno još uvijek iz straha, a i veliki dio publike izgubili smo u pandemiji. Trebat će vremena da se sve vrati u normalu, ali što se budućnosti naših ansambala tiče - tu straha nema.

NACIONAL: Kako se osjećate kad izađete pred orkestar, što najviše volite kad krene neka izvedba, što vas najviše veseli?

Upravo to, izlaz pred orkestar, zbor, soliste. Duboka koncentracija i poniranje u djelo koje dirigiram.

NACIONAL: Kakvi su vam planovi, može li se išta planirati u ovako nesigurnim vremenima?

Teško je planirati, ali život ide dalje i svaki od nas mora dati svoj doprinos boljitku i napretku. Planova je puno, od repertoarnih u matičnom HNK Split do mojih osobnih s drugim opernim kućama i orkestrima. Veseli me da ću se u sljedećoj godini intenzivno baviti našim velikim skladateljem Jakovom Gotovcem i u Splitu prvi put dirigitirati njegovu operu "Mila Gojsalića", u HNK Zagreb postaviti "Stanca", a onda i početkom 2024. snimiti i koncertno izvesti s ansamblima Hrvatske radio televizije njegovu prvu operu "Moranu".

'VOLIM REĆI da sam direktor za teška vremena. Prvi put je to bilo u Domovinskom ratu, a drugi put od 2014. do 2019., i nikad nije bilo dovoljno novca za repertoar koji sam htio realizirati'